

UPOZORNĚNÍ PRO STUDENTY a návštěvníky www

Abychom vyhověli žádostem z řad studentů, předkládáme textovou část prezentací vybraných přednášek z patologie pro usnadnění orientace v přednášené látce. **Nejedná se v žádném ohledu o učební text**, ale pouze o doprovodná hesla, případně o krátké orientační texty nebo schémata, které tak není potřeba, považoval-li by to někdo za nutné, při přednášce opisovat.

To však nebylo nutné ani doposud – přednášky vnímáme jako jedinečný moment vysokoškolského studia, při kterém je možné vysvětlit a diskutovat vybranou problematiku v kontextu širším než umožňuje učebnicový text a nabídnout přemýšlivému studentovi nahlédnout hlouběji do problému a vyzdvihnout důležité nebo kontroverzní momenty.

Předkládaný materiál na veřejném www našeho pracoviště tedy v žádném případě nenahrazuje výklad učitele a jeho komentář a nenahrazuje obrazovou dokumentaci, na které je většina přednášek postavena. Výklad učitele a jeho obrazová dokumentace představují pilíř pro pochopení patologie.

Pro nezainteresovaného studenta, který se přednášek neúčastní, nebo pro osobu, která otevírá dokumenty jako nezúčastněný návštěvník webových stránek, **neslouží níže uvedená heslovitá dokumentace jako studijní materiál, ani nemůže sloužit k posuzování kvality výuky na naší fakultě.**

kolektiv učitelů Ústavu patologie a molekulární medicíny 2, LF UK a FN v Motole, Praha

Spongiformní encefalopatie Prionózy

J. Zámečník

Spongiformní encefalopatie Prionózy

- SE, TSE, BSE

skupina onemocnění charakterizovaná

- akumulací abnormální formy buněčného proteinu (PRIONU)
- s následnou neuronální smrtí, a mikrovakuolizací parenchymu mozku (spongiformní degenerace)
- nejčastější projev - DEMENCE
- přenosná na lidi a zvířata

Spongiformní encefalopatie P r i o n ó z y

ZOOPRIONÓZY

- SCRAPIE ovcí a koz
- chronic wasting syndrom (jelen)...

ANTROPOPRIIONÓZY

1920, 1921 Creutzfeldt - Jakobova choroba (CJD)
30. léta

- Gerstmann-Sträussler-Scheinker sy (GSS)
- Sy fatální familiární insomnie (FFI)

1. familiární – CJD, FFI, GGS

2. sporadické - CJD

3. PŘENOSNÉ

a. horizontálně

- KURU
- iatrogenní CJD

b. vertikálně v rámci potravinového řetězce

Epidemie BSE 1985-1992

new variant of CJD (nvCJD)

Patogeneze

PRION
= proteinaceous infectious agent

PrP^c 20. chromozom - gen pro PrP^c

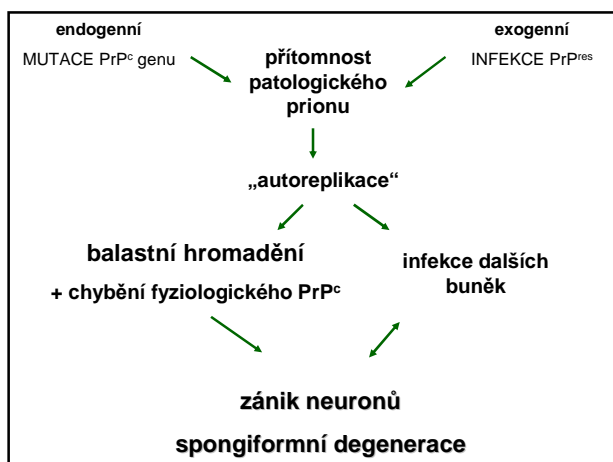
- CNS
  - membrány neuronů i glie
  - synapse
- lymfatická tkáň

Funkce - ?

Prionová teorie

= SSE jsou způsobeny abnormálně utvářenými molekulami fyziologického celulárního prionu PrP^c

Základní princip: KONFORMAČNÍ ZMĚNA

Autoreplikace prionů

1. řetězová konformační reakce
2. nukleačně-polymerizační teorie

Společná morfologie prionóz

1. mikrovakuolizace šedi mozkové až status spongiosus
2. regrese až úplný zánik neuronů
3. 0 zánětlivé změny
4. amyloidní plaky
5. glióza

Společné příznaky prionóz

dlouhá inkubační doba: 10 - 15 let

- **prodromální stadium**
- **manifestní stadium**
  - neurologické příznaky
  - progrese do demence
- **terminální stadium**
  - stupor, decerebrační rigidita, hyperpyrexie, koma

DG biopsie

sterotaktická BS mozku
tonsila palatina

Klinicko-patologické jednotky

Creutzfeldt – Jakobova choroba (CJD)

- familiární
- sporadická
- iatrogení

lok: **kortex + BG + crbl**

věk manifestace: 55 – 70

délka průběhu : 1 rok

symptomy: **DEMENCE**

Klinicko-patologické jednotky

Gerstmann-Sträussler-Scheinker sy (GSS)

- familiární

lok: **crbl**

věk manifestace: 40 - 60

délka průběhu : 5 - 10 let

symptomy : **expy syndromy**
později demence

Sy fatální familiární insomnie (FFI)

- familiární
- sporadická

lok: **thalamus**

věk manifestace: 40 – 60 let

délka průběhu : 1-2 roky

symptomy : **INSOMNIE, expy sy**
později demence

Nová varianta Creutzfeldt – Jakobovy choroby nvCJD

přenosná z BSE (???)

lok: **crbl + kortex**

věk manifestace: 20 – 40; prům. 28

délka průběhu : 2 roky

symptomy : **ATAXIE + DEMENCE**

Existuje skutečně vztah mezi BSE a nvCJD ?

- definitivní důkaz stále chybí !!
  - mladý věk
  - atypický klinický průběh
  - atypický neuropatologický nález
  - časově-geografický vztah
- PrP^{BSE} i PrP^(nvCJD) jsou molekulárně podobné
  - stejný typ podle glykosylace
  - stejný typ proteolýzy proteinázou K in vitro

? Jak se dostane PrP^o do mozku ?

Rizika onemocnění TSE

- genetická vnímavost – 129. kodon PrP^c genu (Met-Valin)
- etnická predispozice a geografické faktory
- rizika z potravinového řetězce
- profesionální rizika

Proč nákaza masem ?

Infekční rizikovost

- CNS + oko
- lymfoidní orgány a tkáně, dura
- PNS, viscerální orgány, KD
- svalovina, tuk

DEMYELINIZAČNÍ CHOROBY CNS

= onemocnění charakterizovaná selektivní ztrátou myelinu, zatímco ostatní komponenty nervového systému jsou ušetřeny

- rozpad normálního myelinu
- **leukoencefalitidy**

- chronické – **RS**, centrální pontinní myelinolýza
- akutní – postvakcinační, postinfekční LE

- rozpad abnormálního myelinu
- **leukodystrofie**

= vrozená porucha metabolismu myelinu
metachromatická leukodystrofie, m. Krabbe...

Sclerosis multiplex

roztroušená skleróza mozkomíšní

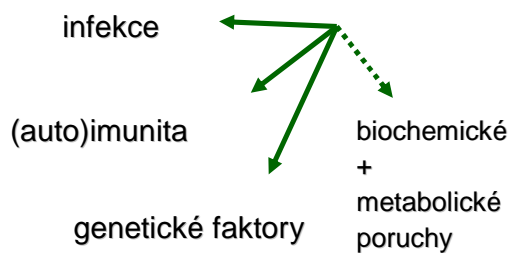
= chronické demyelinizační onemocnění CNS, při kterém se v CNS (nahodile) vyskytují mnohočetné demyelinizované plakky

- onemocnění mírného pásma
- průměrný věk manifestace **30 let**
- ženy 2x častěji
- ČR **5 : 1000**

?

PATOGENEZE

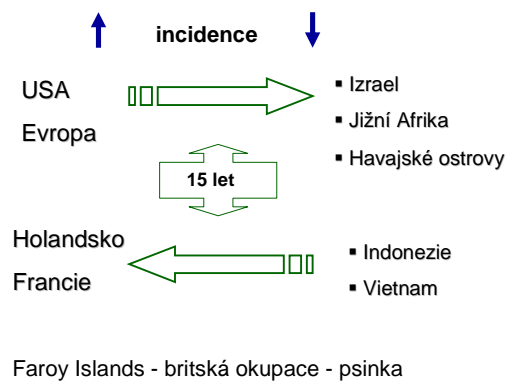
sclerosis multiplex

?

? infekční agens

spalničky, vakcinie, zarděnky, HSV, JC virus

?

genetické faktory

a. rodina

- nemá rodinný výskyt (asi jen 5%)
- monozygotní dvojčata – 25% konkordance
- dizygotní dvojčata – jen 2%

b. asociace s HLA

HLA-DR2 (HLA A3, B7, DW2)

c. rasa

bílá : černá = 2 : 1

?

imunitní faktory

EAEM - experimentální alergická encefalomyelitida

= má autoimunitní rysy

infiltrát	oligoklonální T-bb (CD4 a CD8)	přes Fas-rcp/fas ligand
protilátky	zvýšené IgG v CSF	Ab proti OMP oligodendrocyte myelin protein

CSF - v akutní fázi onemocnění jsou sniženy CD8+supresory
= u MS hubí noxa supresory

PATOGENEZE

sclerosis multiplex

= získaná porucha

?

Genetická predispozice

infekce virem v dětství

autoimunitní destrukce
oligodendroglie po spuštění
stresem

sklerotické plaky = sklovitá tužší ložiska v bílé hmotě, mm až několik cm

- Periventrikulárně
- Často optický systém

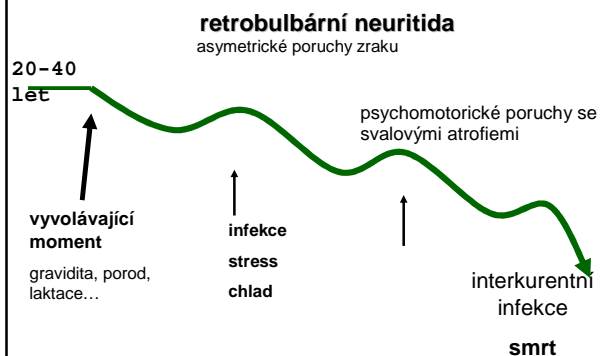
AKTIVNÍ PLAK

= akutní leukoencefalitida (lymf, Mf)

INAKTIVNÍ PLAK

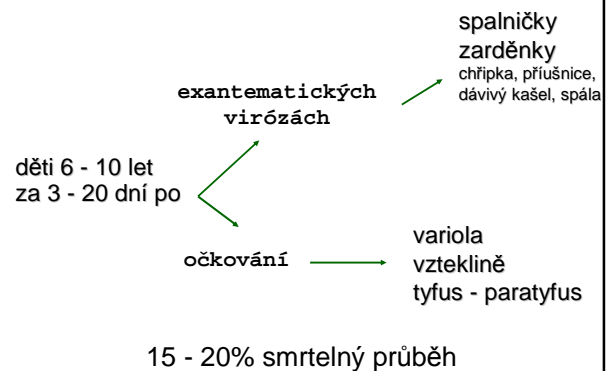
- málo oligodendroglie, kolem astroglíóza
- axony zůstávají dlouho zachovány
- žádná úklidová reakce

Neléčený průběh: **remitentní** - ataky a remise

**Vzácnější
demyelinizační
onemocnění**

Postinfekční a postvakcinační leukoencefalomyelitida

Centrální pontinní myelinolýza

- alkoholismus
- malnutrice
- rychlá korekce hyponatremie

šedorůžové změkklé
ložisko v centru pontu

- ♦ náhodný nález při pitvě
- ♦ kvadruparéza, pseudokóma

Metabolické a nutriční encefalopatie

Metabolické encefalopatie časného dětského věku

AMK, puriny, pyrimidiny, cukry

Mitochondriální encefalopatie

encefalopatie + myopatie
(epilepsie, PMR...)
MELAS sy

Metabolická onemocnění CNS
přehled I.

Střádavá onemocnění

glykogenózy – Pompe
mukopolysacharidózy - Hurler
sfingolipidózy - Tay – Sachs, Gaucher
Niemann - Pick

Peroxyzomální encefalopatie

Zellwegerův syndrom

Hepatocerebrální syndromy

hepatální encefalopatie

Wilsonova choroba

Poruchy metabolismu těžkých kovů

Cu – Wilsonova choroba

Fe – Hallervorden-Spatz

Metabolická onemocnění CNS
přehled II.

Nutriční encefalopatie - avitaminózy

B1 - Wernicke - Korsakoff

B6

B12 - vakuolární myelopatie, perif. neuropatie, SADC
A, E, folát...

Wilsonova choroba

MORFOLOGIE

- játra - CAH-like + steatóza - cirhóza
- rohovka - Kayserův-Fleischerův prstenec
- CNS - BG + hypothalamus
pseudo-parkinsonismus

ALKOHOLISMUS

= porucha NUTRICE + INTOXIKACE

- Wernickeho pseudoencefalitida - hypothalamus
- Korsakovova psychóza - DL thalamus
- centrální pontinní myelinolýza
- atrofie vermis mozečku
- kortikální atrofie - alkoholická demence

Wernickeův syndrom

encefalitis haemorrhagica posterior

- chronický alkoholismus + exces
- peptický vřed
- infúzní léčba

avitaminóza B1

- hypothalamus a corpora mamillaria
- mezencefalon a tegment pontu

